

KALEVALA, TOINEN RUNO

Nousi siitä Väinämöinen
jalan kahen kankahalle
saarehen selällisehen,
manterehehen puuttomahan.

Viipyi siitä vuotta monta,
aina eellehen eleli
saarella sanattomassa,
manteressa puuttomassa.

Arvelee, ajattelevi,
pitkin päätänsä pitävi:
kenpä maita kylvämähän,
toukoja tihittämähän?

Pellervoinen, pellon poika,
Sampsa poika pikkarainen,
sep' on maita kylvämähän,
toukoja tihittämähän!

Kylvi maita kyyhätteli,
kylvi maita, kylvi soita,
kylvi auhtoja ahoja,
panettavi paasikoita.

Mäet kylvi männiköiksi,
kummut kylvi kuusikoiksi,
kankahat kanervikoiksi,
notkot nuoriksi vesoiksi.

Noromaille koivut kylvi,
lepät maille leyhke'ille,
tuomet kylvi tuorehille,
raiat maille raikkahille,
pihlajat pyhille maille,
pajut maille paisuville,
katajat karuille maille,
tammets virran vieremille.

Läksi puut ylenemähän,
vesat nuoret nousemahan.
Kasvoi kuuset kukkalatvat,
lautui lakkapäät petäjät.
Nousi koivupuut noroilla,
lepät mailla leyhke'illä,

tuomet mailla tuorehilla,
katajat karuilla mailla,
katajahan kaunis marja,
tuomehen hyvä he'elmä.

Vaka vanha Väinämöinen
kävi tuota katsomahan
Sampsan siemenen aloa,
Pellervoisen kylvämiä.
Näki puut ylenneheksi,
vesat nuoret nousneheksi;
yks' on tammi taimimatta,
juurtumatta puu Jumalan.

Heitti herjan valloillensa,
olevillen onnillensa;
vuotti vielä yötä kolme,
saman verran päiviäki.
Kävi siitä katsomahan
viikon päästä viimeistäki:
ei ole tammi kasvanunna,
juurtununna puu Jumalan.

Niin näkevi neljä neittä,
viisi veen on morsianta.
Ne oli nurmen niitännässä,
kastekorren katkonnassa
nenässä utuisen niemen,
päässä saaren terhenisen;
mink' on niitti, sen haravoi,
kaikki karhille veteli.

Tulipa merestä Tursas,
uros aalloista yleni.
Tunki heinäset tulehen,
ilmivalkean väkehen;
ne kaikki poroksi poltti,
kypeniksi kyyetteli.

Tuli tuhkia läjänen,
koko kuivia poroja.
Saip' on siihen lemmen lehti,
lemmen lehti, tammen terho,
josta kasvoi kaunis taimi,
yleni vihanta virpi;
nousi maasta mansikkaisna,
kasvoi kaksihaarukkaisna.

Ojenteli oksiansa,
levitteli lehviänsä.
Latva täytti taivahalle,
lehvät ilmoille levisi:
piätti pilvet juoksemasta,
hattarat hasertamasta,
päivän peitti paistamasta,
kuuhuen kumottamasta.

Silloin vanha Väinämöinen
arvelee, ajattelevi:
oisko tammen taittajata,
puun sorean sortajata?
Ikävä inehmon olla,
kamala kalojen uia
ilman päivän paistamatta,
kuuhuen kumottamatta.

Ei ole sitä urosta
eikä miestä urheata,
joka taisi tammen kaata,
satalatvan langettoa.

Siitä vanha Väinämöinen
itse tuon sanoiksi virkki:
"Kave äiti, kantajani,
luonnotar, ylentäjäni!
Laitapa ve'en väkeä
- veessä on väkeä paljo -
tämä tammi taittamahan,
puu paha hävittämähän
eestä päivän paistavaisen,
tieltä kuun kumottavaisen!"

Nousipa merestä miesi,
uros aallosta yleni.
Ei tuo ollut suuren suuri
eikä aivan pienen pieni:
miehen peukalon pituinen,
vaimon vaaksan korkeuinen.

Vaski- oli hattu hartioilla,
vaskisaappahat jalassa,
vaskikintahat käessä,
vaskikirjat kintahissa,
vaskivyöhyt vyölle vyötty,
vaskikirves vyön takana:
varsi peukalon pituinen,

terä kynnen korkeuinen.

Vaka vanha Väinämöinen
arvelee, ajattelevi:
on miesi näkemiänsä,
uros silmänluontiansa,
pystyn peukalon pituinen,
härän kynnen korkunainen!

Siitä tuon sanoiksi virkki,
itse lausui, noin nimesi:
"Mi sinä olet miehiäsi,
ku, kurja, urohiasi?
Vähän kuollutta parempi,
katonutta kaunihimpi!"

Sanoi pikku mies merestä,
uros aallon vastaeli:
"Olen mie mokoma miesi,
uros pieni, veen väkeä.
Tulin tammen taittamahan,
puun murskan murentamahan."

Vaka vanha Väinämöinen
itse tuon sanoiksi virkki:
"Ei liene sinua luotu,
eipä luotu eikä suotu
ison tammen taittajaksi,
puun kamalan kaatajaksi."

Sai toki sanoneheksi;
katsahtavi vielä kerran:
näki miehen muuttunehen,
uuistunehen urohon!
Jalka maassa teutarovi,
päähyt pilviä pitävi;
parta on eessä polven päällä,
hivus kannoilla takana;
syltä oli silmien välitse,
syltä housut lahkehesta,
puoltatoista polven päästä,
kahta kaation rajasta.

Hivelevi kirvestänsä,
tahkaisi tasatereä
kuutehen kovasimehen,
seitsemähän sieran päähän.

Astua lykyttelevi,
käyä kulleroittelevi
lave'illa lahkehilla,
leve'illä liehuimilla.
Astui kerran keikahutti
hienoiselle hietikolle,
astui toisen torkahutti
maalle maksankarvaiselle,
kolmannenki koikahutti
juurelle tulisen tammen.

Iski puuta kirvehellä,
tarpaisi tasaterällä.
Iski kerran, iski toisen,
kohta kolmannen yritti;
tuli tuiski kirvehestä,
panu tammesta pakeni:
tahtoi tammi kallistua,
lysmä rutimoraita.

Niin kerralla kolmannella
jopa taisi tammen kaata,
ruhtoa rutimoraiian,
satalatvan lasketella.
Tyven työnnytti itähän,
latvan laski luotehesen,
lehvät suurehen suvehen,
oksat puolin pohjosehen.

Kenpä siitä oksan otti,
se otti ikuisen onnen;
kenpä siitä latvan taittoi,
se taittoi ikuisen taian;
kenpä lehvän leikkaeli,
se leikkoi ikuisen lemmen.
Mi oli lastuja pirannut,
pälähellyt pälkäreitä
selvälle meren selälle,
lake'ille lainehille,
noita tuuli tuutteli,
meren läikkä läikytteli
venosina veen selällä,
laivasina lainehilla.

Kantoi tuuli Pohjolahan.
Pohjan piika pikkarainen
huntujahan huuhtelevi,
virutteli vaattehia

rannalla vesikivellä
pitkän niemyen nenässä.

Näki lastun lainehilla;
tuon kokosi konttihinsa,
kantoi kontilla kotihin,
pitkäkielellä piha'an,
tehä noian nuoliansa,
ampujan asehiansa.

Kun oli tammi taittununna,
kaatununna puu katala,
pääsi päivät paistamahan,
pääsi kuut kumottamahan,
pilvet pitkin juoksemahan,
taivon kaaret kaartamahan
nenähän utuisen niemen,
päähän saaren terhenisen.

Suomen kansallis eepos

Koonnut: Elias Lönnrot